СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.

Рік LIV. Ч. 122. Ню Йорк і Джерзі Сіти, субота, 22. квітня 1946. No. 122. New York and Jersey City, Saturday, June 22, 1946. Vol. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

СІМ БІЛЙОНІВ ДОЛЯРІВ НА ВІЙСЬКОВИЙ БУДЖЕТ

Субкомітет Буджетового Конгресового Комітету предложив конгресові проєкт військового буджету на наступний буджетовий рік у висоті 7,091,034,700 долярів. Це найбільший військовий буджет мирного часу, який досі Злучені Держави мали. Новий буджет є на 14,404,867,330 долярів нижчий від останнього воєнного буджету. У цій сумі є 200,000,000 долярів на дальші досліди атомової енергії, а теж 281,500,000 на досліди над різними родами зброї. При цьому сказано, що Комітет однозгідний в думці, що треба забеспечити високий стан та перевагу американської зброї та воєнного виряду. Призначено теж фонди і на хемічні розсліди.

НА ЩО СКЛИКАЮТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКІ ЗІЗДИ?

В днях 15. і 16. червня відбувся в Ню Йорку зїзд „Ліги Американських Українців". Це большевицьке збіговище сконцентрувало всю свою увагу на поперття політики Кремлю в світі й в Україні, а далі на організовання допомоги большевицькій газеті, якою є У. Щ. Вісті. Спеціяльну увагу присвячено акції, що має не допустити до Америки нікого з українських скитальців в Европі, яких вони називають „фашистами українського походження".

ГЛУЗУЄ З СОВЕТСЬКОГО „ВИЗВОЛЕННЯ".

Польська преса в Америці згадуючи за крІваві події на Лемківщині та примусове виселення лемків до Советів, з глумом додає, що лемки вдержалися і задержали 1,000 років свою культуру в Польщі, поки не „визволила їх червона армія", а Росія змусила їх покидати свої землі й те, що вони на них віками придбали.

З БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ПОБАЖАНЬ.

В большевицьких У. Щ. Вістях з 15. червня читаємо таке: „Мені здається, що в скорому часі в Америці дешевше буде годувати овець десятидолярівками, як зі ті десятидолярівки купляти для овець корм".

ХОЧЕ ПОГОДИТИ ВАРШАВУ З МОСКВОЮ.

Москвофільський „Свет" пише про „великого пророка на Руси", яким є Володимир Сергієвич Соловев, російський фільософ, що взявся полагодити „польсько-російську ворожнечу".

Соловев виходить з цього заложення, що ворожнеча між Польщею і Росією є властиво виплuвом ворожнечі між Заходом і Сходом, між католицизмом і православієм. Це така велика ворожнеча, каже Соловев, що поляки воліліб дати себе понімчити, ніж злятись з близькими їм по крові росіянами. Поляки добачують в Росії, пише далі Соловев, чужу, темну силу, гіршу ніж, наприклад, мусулманський Схід. Тому вони і боролись в турецьких рядах проти російського війська. Польща стала авангардом европейського Заходу, головно католицького і опертого на Ватикан, а проти православної Росії. Соловев іде дальше й глибше і згадує за боротьбу першого Риму (західного) з Візантією (східним Римом), якого представництво перейшло в XV. столітті на Росію (третій Рим). Та цей „третій Рим" став тепер, пише Соловев, „великою федерацією" різних народів і „звернувся з Москви до Заходу" та перестав уже бути „східним". Він тепер ні „східним", ні „західним", а таким, що годить „Схід і Захід", що перебирає від Заходу все, що є загально-людське. Тепер ще треба Росії доказати, пише Соловев, що „вона є справжнім Третім Римом", який не виключає „першого Риму", а тільки годить з собою „перший" і „другий" Рим.

А далі пише таке:

„Якщо в минулому було історичною конечністю, що прийшло до розділу церков, то ще необхідніше для християнства з морального боку закінчити цей розділ". А що поляки воюють проти Росії не як поляки і словяни, але як католики і „передові борці за великі ідеї західного Риму", то тепер Росія повинна показати полякам, що вона не є ворогом „західного Риму", а тільки як „третій Рим" доводить до згоди „західний" і „східний" Рим. А тим самим немає ніякої причини до ворожнечі між Польщею і Росією.

МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ ОПІКИ НАД СКИТАЛЬЦЯМИ

ЄП. КОЦИЛОВСЬКИЙ У ПЕРЕМИШЛІ.

Католицькі джерела доносять, що український католицький єпископ Йосафат Коциловський повернув до Перемишля. І то з польської вязниці в Ряшеві, куди запроторила владику польська тайна поліція. Давніші вісти були того роду, що НКВД пірвало єпископа Коциловського й вивезло його на советську територію, але потім його звільнило. По повороті до Перемишля арештувала владику польська поліція „за співпрацю з НКВД".

С. КРУШЕЛЬНИЦЬКА У ЛЬВОВІ

Сальомея Крушельницька, славна оперова і концертова співачка, що живе довгі часи в Італії, має перебувати від осені 1945 року у Львові й займати посаду у львівській музичній консерваторії. Має тепер 73 роки. Свого часу виступала в Злучених Державах з концертами, головно між американськими українцями.

ЛИТОВСЬКИЙ БЮЛЕТЕНЬ.

Lithuanian American Information Center (233 Broadway, New York 7, N. Y.), що є установою Литовської Американської Ради, передає усвоїм черговім Бюлетені (Ч. 88) багато відомостей про політичну діяльність американських українців. Зокрема широко описує Третій Конгрес Американських Українців, що щойно відбувся у Вашингтоні, враз з докладами та політичною резолюцією і вибором нового уряду. Далі поміщено теж згадки за статті в „Свободі" за „Львів і Вильно", передруковано вцілости статтю Марії Гамбаль на ту тему, що була в Юкрейнієн Віклі".

„ЯК ПОЛЯК І СЛУГА БОЖИЙ".

Американські поляки ведуть кампанію, щоби зібрати один міліон долярів на політичну акцію оборни Польщі. Польська преса оголошує прізвища священиків, що зложили в тій збірці по $1,000, а теж цитує письмо кс. Яна Хилевського, в якому пише, що посилає свою жертву як „поляк і слуга божий", щоби „ширити правду про Польщу", та щоби „тіло вітчини скинуло кайдани безбожного уряду" і „була привернена якнайскорше віра Ісуса Христа і пошанована в границях держави".

Економічна та Соціяльна Рада Обєднаних Держав прийняла проєкт для створення міжнародньої організації опіки над скитальцями. Проєкт статуту нової міжнародньої організації, предложений американською делегацією, був прийнятий більшістю голосів проти волі Советського Союзу, України та Югославії. Він м. і. передбачає створення генеральної ради, в склад якої входитиме один представник кожної держави-члена Обєднаних Держав. Ця генеральна рада творитиме ядро світової організації для допомоги скитальцям, статут якої мав би бути ухвалений на засіданні Економічної та Соціяльної Ради О. Д.

Советський Союз та його примусові помічники, Україна і Югославія, знова намагалися відібрати всяку допомогу тим біженцям, які були заангажовані в будь-якій роботі проти одного зі союзників, признати в заряді таборами більші права країни, з яких скитальці походять та поробити відповідні доходження в таборах біженців, шукаючи „воєнних злочинців, зрадників та квіслінгів". Усі ці домагання відкинено.

ВИВЕЗЛИ УКРАЇНСЬКОГО ЄПИСКОПА.

Советська влада арештувала в Карпатській Україні українського греко-кат. єпископа Теодора Гомзу, ординарія мукачівської дієцезії. Таким чином, як пишуть, Кремлін зліквідував мукачівську дієцезію. Її віддано під московського патріярха.

ПО ЩО ЇЗДИВ ОРЛЕМАНЬСКІ ДО СТАЛІНА?

На це питання можна знайти цікаву відповідь в звіті конгресового субкомітету, в якому говориться про враження конгресменів з подорожі по европейських краях. Отже є там уступ, що має вияснити ціль подорожі ксьондза Ст. Орлеманьского до Москви в 1944 році. Тоді теж поїхав проф. Оскар Лянге, що тепер є польським амбасадором у Вашингтоні. Конгресменам, як були у Москві, сказано, що Сталін спровадив їх до Кремлю тому, щоби такою „почестю" позискати польських виборців в Злучених Державах, щоб голосували на Рузвелта як поновного президента. Та цей проєкт, кажеться у звіті, „скінчився на нічім і відбився некорисним відгомоном як в Росії, так і Злучених Державах".

ПРОТИ БАЛАКУНІВ!

В польській газеті „Нови Свят" підійшов редактор до польських „гадул", що то мучать людей на вічах і концертах довжезними промовами чи на нарадах базіканням, якому нераз кінця немає. Акція, щоби обмежити всі концерти, віча і тим подібне найдалі до двох годин, здобуває з кожним днем щораз більше симпатиків. Видно, що „професійні балакуни" вже добре допекли людям! Вартувалоб і в нас звернути на це увагу, бо ця балакунська язва, особливо на мітінгах, дошкулює кожному.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Четверте покоління — в У. Н. Союзі

Як думаємо про українську будуччину на американській землі, то мусимо звернути увагу і на таку організацію, якою є Український Народний Союз. До такого заключення можна прийти навіть з цього короткого повідомлення, яке прийшло до Головної Канцелярії від старого Союзовця і секретаря 56 відділу У. Н. Союзу в Вілінг, Вест Вірджінія, п. Михайла Медведя, а яке звучить так:

„Пересилаю аплікацію нового члена. Цей член — це вже четверте покоління, що є з мого дому в У. Н. Союзі. З тих чотирьох поколінь три вже роджені в Америці. Чи є більше таких в Союзі?"

Скільки є таких у Союзі, покищо докладно не знаємо. Зате певно знаємо, що тому два роки зголосив відділ 63 У. Н. Союзу з Форд Сити, Пенсилвенія, нового члена, що вже походив з четвертого покоління. Таких членів є тепер у цьому відділі більше. Можливо є вони і по інших відділах. Тому, як хто прочитає ту новинку, а знає про таких членів, хай їх зголосить.

Нам здається, що того роду новинка є великою радістю не тільки для старих Союзових піонірів та гарячих прихильників найстаршої української народньої установи на американській півкулі, але й для усього нашого загалу, що дбає за нашу будучину і нею журиться. Такі члени це наглядний доказ, що У. Н. Союз є такою українсько-американською організацією, що має велику притягаючу силу, а це знов є гарантією його дальшого розвою. На ту силу склалися десятки років великої ідейної праці, вложеної цею організацією в наше народне життя. Ту силу створили тисячі ідейних робітників, що вложили чимало труду і гроша, щоби цю організацію втримати в різних часах кріз, які приходилось У. Н. Союзови переживати. Вони теж вкладали в У. Н. Союз свої ідеали в переконанню і надії, що Союз зможе виконати те, що не можливо тут зробити одиниці. Цього не може не завважити молоде покоління. Особливо тоді, коли її батьками і матерями, дідунями чи бабунями, були свідомі наші люди, що дорожили своїм рідним і заховали глибоку любов до цього народу, з якого крови походимо.

Прибраний Союзом моральний і матеріяльний капітал повинен перейти вцілости в дальші наші покоління і далі зростати. А щоб так було, треба давати Союзові щораз нових членів — з першого, другого, третього, а то вже й з четвертого покоління. Тому добре, що маємо таких, що ці справи розуміють і в тому напрямі працюють. Коби тільки було їх більше!

З роздумувань українського студенства

Надійшов з Европи „Вістник", орган розпорядків та постанов Центрального Еміграційного Союзу Українського Студентства (Цесус), що відновив свою діяльність. В цьому числі (1—2, 1946) поміщено статут організації та протокол Українського Всестудентського Установчого Зїзду, що відбувся при кінці 1945 року. В статті, що розбирає „питання студентської проблематики", читаємо такі цікаві завваги:

„Мабуть ніодин англієць на світі не може уявити собі, щоб — деб його доля не кинула — він міг жити так якось, щоб не працювати для добра, величі й слави англійської імперії, порядкуючи своє особисте життя по лінії її інтересів. Він може мати особливий погляд на те, як працювати для добра своєї батьківщини: але для нього лишається завжди неспірним, що намагання одиниці виломитися спід законів праці для добра своєї збірноти, це моральний злочин. Тягар цих законів для нього ніколи не страшний, бо цеж його власні закони. У нас буває трохи інакше. Це тому, що довгі літа неволі, з якої сторони притупили те відчуття конечности позитивної постави супроти свого народу, а з другої сторони висуваючи завжди тільки конечність негації ворожого панування, зродила нахил: відхилюватися від усього, що нагадує примус, ціха, що приходить до голосу нераз і тоді, коли для неї зовсім місця бути не може".

добре чи доцільне. З одного боку ми можемо багато чого навчитися від чужих і засвоїти, з другого боку життя у нас удома не стоїть на місці, а пливе. Не можемо обмежувати себе до зберігання української традиції „Гандзею" та гопаком у шараварах, бо грозить нам небеспека, що станемо подібними до старої російської еміграції, що жила традиціями поміщиків та батюшки-царя, підчас коли в Росії чергувалися пятирічки. Сьогодні виринає небеспека, що під видом традиції будемо зберігати речі, яких безвартність усвідомили собі вже в останніх роках війни. Тому перш за все: заки візьмемось за плекання української традиції, мусимо усвідомити, що є її основою, про що можемо забути, що мусимо поновлювати і збагачувати".

Через те, пишеться далі, українська студентська організація мусить дбати не тільки про те, щоби „створити кождому українському студентові догідні умови для продовжування і закінчення студій, але й побіч цього дбати про його суспільно-громадське виховання і вироблення".

Знов у справі „зглиблювання і плекання українознавства і національної традиції" на чужині пишеться таке:

„Питання більш складне, як здається. Ми на чужині; можливо, що на довший час. Зрозуміло, що хочемо зберігати і плекати все нам рідне і близьке. Однак не все, до чого ми звикли, серед чого ми виросли, є правильне,

ДВІ ДЕМОКРАТІЇ.

М. Вейнбавм, пишучи в газеті Новое Русское Слово про книжку В. Кравченка „Я вибрав свободу", згадує за американську комуністку Анну Луїзу Стронг, що то поїхала до Совєтів і там вийшла заміж за совєтського горожанина, що їй не перешкаджає приїздити до Злучених Держав і писати книжки про Совєти і їх хвалити, а дорікати Америці й ганити американську систему. Одна з її книжок має назву „Я переміняла світи". В приблизно подібних обставинах, пише М. Вейнбавм, прийшлось В. Кравченкові втікати з совєтського посольства і ховатись під зміненим іменем та оголосити це в газеті, бо інакше совєтське посольство булоб проголосило його німецьким шпигом і зажадало його арештовання. „Анна Луїза Стронг", пише він далі, „дає наглядний приклад американської демократії, Віктор Кравченко — совєтської".

До цього додамо, що критик книжки Кравченка признається, що довго не хотів брати її в руки і читати. Вкінці перекартковував її, а потім взявся читати, деякі частини і по кілька разів, як то Кравченко захопився комунізмом і „ради його старався навіть забути страшні картини колективізації й голоду в Україні, нужду населення і безправство, в якому воно жило". М. Вейнбавм пише, що опис голоду в Україні „це найстрашніше місце в цій книжці". А далі пише ще таке: „Це страшна книжка. Її не можливо читати спокійно. Вона термосить людиною і лякає".

КРАДУТЬ, БО ГОЛОДНІ.

В Москві проголосив уряд розпорядок, згідно з яким каратимуть вязницею до пять років за крадіж ярини з „огородів перемоги", які існують в Москві, Ленінграді та інших містах.